

Un gos i els cimadals de l'amor

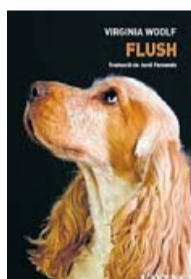

GETTY

JORDI LLAVINA

En la rica i inexhaurible tradició literària angloamericana –tan plena d'animals que actuen i parlen, per bé i per mal, com a persones–, hi ha dos llibres singulars que, per la seva bellesa, mereixen capítol a part. D'una banda, el cèlebre *Old possum's book of practical cats*, de T.S. Eliot, amb què, per mitjà d'un to còmic i juganer, pròxim al *light verse*, el gran poeta americà (nacionalitzat britànic) va retre homenatge als felins domèstics. I, de l'altra, aquesta bella *nouvelle* de Virginia Woolf, *Flush*, mena de biografia imaginària de la poeta victoriana Elizabeth Barrett (Elizabeth Barrett Browning, d'ença que es va casar amb el poeta Robert Browning, sis anys més jove que ella i fervent admirador de la seva poesia). La suma de Barrett Browning i Woolf no podia sinó donar un fruit primoter. Del llibre *Sonet*

del portuguès, de la primera (traduït al català per Dolores Udina el 2006), Marià Manent en va dir: "Rarament ha estat expressat amb més noblesa i més força el punt de vista femení en la poesia amorosa". Vaig llegir *Flush* en aquesta mateixa traducció, magnífica, de Jordi Fernando, quan va aparèixer a Destino l'any 1988. En aquell moment, ja em va semblar una petita obra mestra. Ara, gairebé 30 anys més tard, em refermo en aquella idea; i encara hi he trobat valors que llavors, essent jo tres dècades més jove, em van passar per malla. El protagonista és un *cocker spaniel* que pertany a una mossa camperola amb vel·leïtats literàries. Però la jove se n'ha de desprendre i, tot i que sap que en podria treure molts diners, decideix donar-lo a la poetessa Elizabeth Barrett, que en aquells dies de la seva vida patia greus problemes de salut (la seva vida és la "d'un ocell engabiàt"). Flush es veu obligat, doncs, a canviar, d'un

FLUSH
VIRGINIA WOOLF
L'AVENÇ
TRADUCCIÓ DE
JORDI FERNANDO
128 PÀG. / 13 €

dia per l'altre, les curses a camp obert i l'aire salutífer dels boscos per l'atmosfera més aviat resclosida de salons penombrosos al cor de Londres, on viu Miss Barrett. A pesar d'això, l'aliança Elizabeth Barrett-Flush funciona a la perfecció des del primer dia, si en descomptem tot allò que els distancia: la malaltissa poeta no pot acabar d'entendre l'instint de l'animal, avesat a l'aire lliure. I, pel que fa a aquest darrer, "es trobava igualment perdut a l'hora de comprendre les emocions de Miss Barrett". D'altra banda, Flush, a qui la mà mestra de Woolf atribueix sentiments i pensaments ben humans, s'emmiralla en l'afició de la seva mestressa: "Desitjava fermament que arribés l'època en què també fos capaç d'ennegrir paper tal com feia ella".

Gràcies, doncs, a l'animal, anem coneixent la vida de la poeta: les cartes amb què trava amistat amb Browning, les primeres trobades amoroses (els dimarts), la posterior vida en comú, l'estada a Itàlia (Florència, on és enterada ella; Venècia), el fill que tindran... El dietari de Barrett va donant compte de les reaccions del gos: per exemple, quan el segresten, i veu de prop el signe de la barbàrie i de la mort (i, de retruc, la poeta coneix uns rostres que no s'assemblen gens als bustos d'Homèr i de Chaucer que té a la seva habitació). Hi ha moltes pàgines memorables. Per exemple, quan Flush, mortificat per les puces, ha de deixar que Browning el xolli i, tot seguit, ens regala (el seny de gos!) una esplèndida dissertació sobre la identitat: "No ser ningú, no és l'estat més satisfactori del món?" Es tracta d'un animal intuïtiu, que "podia llegir signes que ningú més no podia veure". Es tracta, al capdavant, d'un benaurat objecte per a l'efusió i la transmissió d'amor, com deixà escrit Elizabeth Barrett Browning en un dels dos poemes que va dedicar-li: "Vaig donar les gràcies al veritable Pan, / que, mitjançant criatures insignificants, / ens mena als cimadals de l'amor". ♦♦

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

Louise Erdrich, dignitat nadiua

Louise Erdrich (1954) és una escriptora nord-americana descendent de francesos i alemanys per una banda i de nadius de la tribu chippewa per una altra. El seu cas hauria pogut ser un més de narrativa compromesa en què el desig de denúncia prima per damunt de l'empenta i el valor literaris. Tenim la immensa sort que no és així. L'autora sempre escriu del mateix, la comunitat indígena nord-americana de la zona de les dues Dakotes, i aconseguix cotes altíssimes de gran literatura. Ha descrit la situació actual dels ancestres des de tots els punts de vista, a partir d'històries captivadores impregnades de la cultura d'aquests pobles oblidats i gairebé destruïts.

Encara hi són

Amb la darrera, traduïda per Susana de la Higuera, *El hijo de todos* (Siruela, 2017), ha obtingut enguany un dels màxims guardons dels Estats Units, el Premi Nacional de la Crítica Literària. Aquesta història, situada també a Dakota, s'origina a partir d'un accident de caça. Un home mata involuntàriament el fill de cinc anys de la família veïna, amb qui tenen molta amistat. Ell té un fill de la mateixa edat del mort. Tots dos nens eren molt amics, eren com germans. Amb la seva dona, l'endemà mateix, acudeixen a la família desconsolada que ha perdut el fill i els lliuren el seu. És un inici colpidor, fascinant, posseït del misteri i de la innocència, però alhora de la dignitat de la cultura índia. Només en virtut d'això, i de la gran mà d'Erdrich, el llibre continua sent vàlid i l'inici argumental no és més que un trampolí que fa anar endavant el lector. Vet aquí la força de Louise Erdrich: t'ofereix un món en decadència on encara arrelen els vells costums que fan possible l'acció amb la qual arrenca el llibre (que en ella és potencialment revolucionària, ja que trenca tots els esquemes culturals, religiosos, afectius i fins i tot administratius del món dels blancs). *El hijo de todos* et guanya des de l'inici, no des del sentimentalisme sinó des de l'orgull, la dignitat i la bona tècnica literària.

En català, dissortadament, després de la gran entrada de l'autora amb *Remei d'amor* i *La reina de la remolatxa*, traduïdes per Albert Masgriera i publicades el 1988 i el 1990 a Quaderns Crema, la presència d'Erdrich es va escapar. Cal fer l'esforç de recuperar-la. ♦♦

L'APARADOR

ARA

POESIA

Bestiari
JOSEP VALLVERDÚ
Fil d'Aram

Amb 94 anys acabats de fer, Josep Vallverdú publica la segona entrega de *Bestiari*, poemes dedicats a animals pensats per a nens i nenes –però amb un enginy remarcable–. De l'escorpió, n'escrivi: "Camina silenciós / puja i baixa dreturós, / dues pinces al davant / que fins el fan elegant".

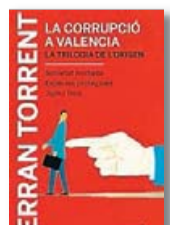
FICCIO

Lluna crua
OCTAVI MONSONÍS
Edicions 3i4

L'activitat editorial d'Octavi Monsonís s'ha incrementat últimament: després de *Carrer de pas* (2013) i *Rotterdam, provisionalment* (2016) publica *Lluna crua*, en què l'autor de Borriana narra sense sentimentalisme les vicissituds d'una sèrie de personatges durant els anys més durs de franquisme.

FICCIO

La corrupció a València
FERRAN TORRENT
La Butxaca

L'editorial La Butxaca acaba de celebrar el seu desè aniversari, i un dels títols especials que acaba de publicar és *La corrupció a València*, que reuneix en un sol volum –de gairebé 900 pàgines– tres de les novel·les més emblemàtiques de l'autor: *Societat limitada*, *Espècies protegides* i *Judici final*.